Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

11.09.2026. Nr. 6-1/609

Valsts ieņēmumu dienestam
vid@vid.gov.lv

Par Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu par apstrīdēšanas iesniegumu izskatīšanas termiņa pagarināšanas pamatojumu

Tiesībsarga birojā ir izskatīts [personas A] ([..]) (turpmāk arī – iesniedzēja) iesniegums par Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) rīcības atbilstību labas pārvaldības principam, norādot vispārīga rakstura pamatojumu lēmumos par apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanas termiņa pagarināšanu.

[1] No iesnieguma materiāliem izriet, ka iesniedzēja laika posmā no 2026. gada aprīļa līdz 2026. gada jūlijam ir iesniegusi astoņus iesniegumus VID ar lūgumu sniegt dažāda veida informāciju un dokumentus saistībā ar vēsturiskiem notikumiem un tiesisko regulējumu muitas jomā, t.sk.:

- par muitas kontroles operāciju tehniskās fiksācijas pienākumu un attiecīgo normatīvo aktu regulējumu laika periodā no 2017. gada līdz 2026. gadam;
- par mērķtiecīgas muitas kontroles operācijas dokumentēšanas kārtību, kas veikta attiecībā uz informācijas pieprasītāju 2017. gadā;
- par muitas amatpersonu pilnvarām un muitas apskates akta parakstīšanas kārtību 2017. gadā;
- par VID amatpersonu izglītību un kvalifikāciju Šveices Konfederācijas tiesībās;
- par Šveices Konfederācijas muitas iestādes 2017. gada paziņojuma izmantošanu;
- par Šveices Konfederācijas atļaujas saņemšanu;
- par dokumentu kopiju izsniegšanu;
- par izziņas izsniegšanu no VID informācijas sistēmas par muitas aktu.

Savukārt VID laika posmā no 2026. gada maija līdz 2026. gada augustam ir pieņēmis astoņus lēmums par apstrīdēšanas iesniegumu izskatīšanas termiņa pagarināšanu (izskatīšana tika pagarināta vidēji

no 3 līdz 4 mēnešiem). Visos pagarināšanas lēmumus, neatkarīgi, par ko ir bijis informācijas pieprasījums, VID pagarināšanas motivācijā norāda šādu tekstu:

“Izvērtējot apstrīdēšanas iesniegumu kopsakarā ar pašas lietas būtību (tās specifiskajiem un sarežģītajiem apstākļiem, tostarp ierobežotas pieejamības informācijas jautājumu), secinu:

lai vispusīgi izvērtētu konkrētās lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus kopsakarā ar iesniedzējas norādītajiem argumentiem, secīgi lietā pieņemot objektīvu un tiesiski pamatotu lēmumu, viena mēneša apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanas termiņu nav iespējams ievērot.

Nodrošinot Administratīvā procesa likuma 14.[1] pantā nostiprināto procesuālā taisnīguma principu, kas ietver prasības taisnīgai lietas izskatīšanai, lai VID ģenerāldirektors panāktu tiesisku un taisnīgu iesniedzējas lietas izskatīšanu, konkrētā apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanas termiņš ir pagarināms uz laiku, ne ilgāku par četriem mēnešiem no iesnieguma iesniegšanas dienas.”

[2] Viena no tiesībsarga institūta funkcijām ir veicināt labas pārvaldības principa ievērošanu valsts pārvaldē.

Tiesībsarga birojs, izvērtējot iesnieguma materiālus, uzskata, ka iesniedzējas gadījumā pieņemtie lēmumi par apstrīdēšanas iesniegumu izskatīšanas termiņa pagarināšanu kopumā neliecina par labas pārvaldības principa pienācīgu ievērošanu.

Nav noliedzams, objektīvi var pastāvēt nepieciešamība apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanas termiņu pagarināt, ko likumdevējs attiecīgi likumā ir paredzējis. Taču, izmantojot šīs tiesības, procesuālais taisnīgums un pamatojuma pienākums prasa arī pienācīgi attiecīgo lēmumu pamatot, lai adresātam ne vien rastos pārliecība par objektīvo nepieciešamību iestādei izmantot šīs tiesības, bet arī pārliecība, ka tās tiek izmantots cieņpilni.

Viens no labas pārvaldības principa aspektiem ir lēmuma pamatojums. Pamatojums ļauj personai saprast, ka iestāde nav rīkojusies patvaļīgi un ka lēmums ir pareizs. Iestādei ir pienākums sniegt šādu pamatojumu pienācīgā kārtā, proti, lai tas personai arī bez speciālām zināšanām būtu saprotams.[1] Pamatojumam ir jābūt individualizētam, proti, tajā jāpaskaidro, kādi konkrēti apstākļi liedz ievērot viena mēneša termiņu tieši konkrētajā lietā (piemēram, nepieciešamība iegūt papildu informāciju no citām iestādēm, nepieciešamība pēc ilgstošas faktu konstatācijas, nepieciešamība ierobežotas pieejamības informācijas statusa padziļināta izvērtēšanā, nepieciešamība veikt sarežģītu ekspertīzi

[1] Sk. salīdzinājumam Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2007. gada 21. septembra sprieduma lietā Nr. SKA-367/2007, Nr. A42024304 10. punktu.

u.c.).[2] Vispārīgs pamatojums par nepieciešamību izvērtēt lietas materiālus un argumentus nav atzīstams par objektīvu pamatu termiņa pagarināšanai, jo šāda nepieciešamība pastāv katrā lietā, proti, apstrīdētā lēmuma tiesiskuma pārbaude nav iedomājama bez apstrīdēšanas iesniegumā norādīto argumentu izvērtēšanas un lietā esošo pierādījumu pārbaudes, kas var būt arī sarežģīti.[3]

[3] Iesniedzējas gadījumā, ievērojot, ka informācijas pieprasījumi ir saistīti ar jomu, kas ir VID kompetencē un kas vispārīgi nav iestādei netipiski jautājumi, tad VID, nodrošinot ar likumu uzlikto pamatojuma pienākumu, būtu individualizētāk jānorāda termiņa pagarināšanas iemesli atbilstoši pieprasījuma specifikai, tādējādi pamatojot konkrētā pieprasījuma specifiskos un sarežģītos apstākļus, kā arī pagarinātā termiņa izvēli. Pretējā gadījumā, novērtējot visu lēmumu pamatojumu kopumā, privātpersonai nerodas pārliecība, ka attiecīgie lēmumu ir pieņemti patiesi objektīvu apstākļu dēļ. Vispārinātais lēmumu pamatojums rada pirmšķietamu priekšstatu par formālu tiesību izmatošanu bez objektīviem iemesliem.

[4] Neskatoties uz to, ka lēmumi par apstrīdēšanas iesniegumu izskatīšanas termiņa pagarināšanas ir pārsūdzami, Tiesībsarga birojs savas kompetences ietvaros aicina VID individuālajos gadījumos sazināties ar iesniedzēju un detalizētāk izskaidrot lēmumu izskatīšanas termiņa pagarināšana iemeslus, kā arī iesaka pārliecināties par lēmumu kvalitāti līdzīgos gadījumos un nepieciešamības gadījumā pilnveidot to.

Pieņemot lēmumu par apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanas termiņa pagarināšanu, Tiesībsarga birojs iesaka apsvērt šādu principu ievērošanu:

1) katram lēmumam par termiņa pagarināšanu ietvert individualizētu pamatojumu, kas balstīts uz konkrētās lietas faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem.
2) konkretizēt "objektīvos iemeslus", skaidri norādot, kādi tie ir. Piemēram:
   - ja lieta ir sarežģīta, jāpaskaidro, kas tieši rada sarežģītību (liels dokumentu apjoms, nepieciešamība iegūt un analizēt informāciju no vairākiem avotiem, sarežģītu juridisku jautājumu risināšana u.tml.);
   - ja nepieciešama ilgstoša faktu konstatācija, jānorāda, kādi fakti tiek konstatēti un kāpēc šis process ir laikietilpīgs;
   - ja pagarinājums saistīts ar ierobežotas pieejamības informācijas statusa izvērtēšanu, jāpaskaidro, kāpēc šis izvērtējums konkrētajā gadījumā prasa papildu laiku;

[2] Sk. salīdzinājumam Administratīvās rajona tiesas 2019. gada 17. aprīļa spriedums lietā Nr. A420287318, 11. punkts.
[3] Sk. salīdzinājumam Administratīvās rajona tiesas 2026. gada 6. februāra spriedums lietā Nr. A420234125, 16.2.punkts.

3) lēmuma pamatojumā neaprobežoties ar vispārīgām frāzēm. Pamatojumam ir jābūt saturiskam, nevis formālam, un tam ir jāatspoguļo reālais iestādes veiktais izvērtējums.

Pārskatot līdzšinējo praksi, aicinām palūkoties uz situāciju ar šādu apsvērumu - tas, ka, iespējams, līdz šim citos līdzīgos lēmumos attiecīgais pamatojums ir bijis atzīts par pietiekamu, tiesiskā valstī nav iemesls, lai atteiktos pilnveidot iestādes darbu nākotnē.

Lūdzam rast iespēju informēt Tiesībsarga biroju par ieteikumu īstenošanu **līdz šī gada 11. oktobrim**.

Ar cieņu

Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļas vadītāja Ineta Rezevska